

ГОЛАС РАДЗІМЫ

ВЫДАЕЦЦА З 1955 ГОДА ●

● NO.29 (3245) ●

● ЧАЦВЕР, 4 ЖНІЎНЯ, 2011

ШТОТЫДНЁВІК “ГОЛАС РАДЗІМЫ” МОЖНА ЧЫТАЦЬ У ІНТЭРНЭЦЕ: WWW.GOLAS.BY

Творчыя памкненні адчуваюць землякі **Стар. 2**

Вялікае неба Александра Раеўскага
Лётчык-выпрабавальнік, ушанаваны высокім званнем Герой Расіі, — наш зямляк з Паставаў **Стар. 3**

Дзядуліна спадчына
Нашчадкі знакамітага мастака Ільі Рэліна ўпершыню наведалі радавы маёнтак у Здраўнёва, што ў Віцебскай вобласці **Стар. 4**

ПОКЛІЧ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

“І буду я дома...”

Нядаўна мастак Вячаслаў Ігнаценка зноў гасцяваў на Радзіме: як кіраўнік дэлегацыі Малдовы на Першым фестывалі мастацтваў беларусаў свету. Пасля фэсту накіраваўся на сваю Гомельшчыну, пасля завітаў і ў рэдакцыю. Калі даведаўся пра новую рубрыку “Покліч роднай зямлі”, сказаў: сапраўды, гэта цікава, многім ёсць што расказаць. “А можа я адразу і пачну?..” — спытаў. Вядома ж, можна!

Іван Ждановіч

Водары дзяцінства — памятаеце іх? Кроп з градаў, язмі цвіце пры хаце, свежаскошаная трава ў старым садзе. А яшчэ спелыя каштэлі, антонаўкі там жа ўвонь у атаве... Пахі лета, з чаборам і мятай, калі сонца і дажджу ў меру, асабліва хвалююць, абуджаюць рой пачуццяў у тых, хто ўзрос блізка да зямлі. Пэўна, мы, вязкоўцы ад нараджэння, “пра-растаем” у яе больш глыбока, чым жыхары шматпавярховак. І таму так цяжка нам штораз ад яе адрывацца... Сяброўскую гаворку з госцем мы пачалі менавіта з пахаў. Мастак прывёз і радасць ад нядаўняй сустрэчы з глыбінкай, і тугу развітання з ёй. Ён нарадзіўся на палескай Лоеўшчыне: з прыгожых краявідаў ля Дняпра і цяпер чэрпае натхненне, хоць жыве ў Кішынёве. Імкнецца штогод бываць на беразе дзяцінства, у вёсцы Пярэдзелка і яе ваколіцах. Там цераз рэчку, расказвае, і Украіна, за савецкім часам па-

ромы пры вёсцы і ў Лоеве злучалі ўскрайкі рэспублік-суседак. Цяпер па Дняпры — дзяржаўная мяжа. І вёска змянілася: шмат новых людзей, бо пасля аварыі на Чарнобыльскай АЭС у новых дамах абжыліся перасяленцы з Брагіншчыны.

Раней у роднай хаце яго чакала маці, а пару гадоў таму яе не стала. Сын кажа — як нітка сувязі з Бацькаўшчынай станчэла. Ён марыўнаезджаць у хату на адпачынак і пленэры. А сястра: маўляў, занепадзе жытло без гаспадароў, хай лепш жы-

вучь у ім людзі... Помніцца, з якім болям у сярэдзіне мінулага лета Вячаслаў выдыхнуў: “Усё... Хату прадалі...” Вочы згаслыя, нібы каго з блізкіх пахаваў. І думкі яго былі адпаведныя. Згадваючы пра маці, Алену Пятроўну, успамінаў яе словы: “Сястра пахавана тут, муж, і мяне во тут, ля іх пахавайце”.

І як сам у парыве

Вячаслаў Ігнаценка і яго творы ў мастацтва была

Кветкі ля роднай хаты

шчырасці ёй казаў: “Калі я, мама, памру, то на любым кутку нашых могілак мяне пахавай — і буду я дома”. І дадаў, што “калі мы там, у замежжы, то ўсё, што тут, — гэта наша Радзіма”.

І вось ён зноў у рэдакцыі. Удакладніў, што з Малдовы на фэсце былі, акрамя яго, оперныя спевакі Маргарэта Івануш і Сяргей Варсанаў, акампаніатар Тамара Савельева, паэтэса Вера Сугак і кіраўнік беларускай суполкі з Ціраспаля Тамара Ломцева. Для Вячаслава ж “пікам” фэсту быў удзел у выставе ў Мастацкім музеі — там было прадстаўлена шэсць яго работ. Прычым палотны “Дом” і “Дарога”, сімвалічныя нават па назвах, мастак падарыў музею.

Яго ж дарога ў мастацтва была

няпростай: маляваў з маленства, а падрыхтоўкі бракавала нават для мастацкага вучылішча. Працаваў слесарам, тэрмістам на Мінскім заводзе шасцерняў, вечарамі наведаў заняткі ў мастацкай студыі Палаца піянераў — іх вёў педагог Сяргей Каткоў, у іншых месцах. Галоўнае, прызнаецца, шукаў асяродак мастакоў, каб было ў каго павучыцца. Урэшце пасля арміі з чацвёртага разу прайшоў у Тэатральна-мастацкі інстытут, скончыў там у 83-м інтэр’ернае аддзяленне. Праз Каткова Вячаслаў пазнаёміўся з земляком, народным мастаком і, мабыць, найлепшым пейзажыстам Беларусі Віталем Цвіркам: “нават жгў у ягонай майстэрні месяцаў з восем” — гэта была вялікая школа. А ў студэнцкім інтэр’ернаце тры гады Ігнаценка жгў у адным пакоі, “варыўся ў адным творчым катле” з прызнаным ужо майстрам пейзажу Валерыем Шкарубам, яны і цяпер сябры. “Мінскае кола” — моцная частка сілы, што кліча яго на Радзіму. → **Стар. 3**

ПАРАЛЕЛІ

Наш Скарына і турэцкі Гюлен

Беларуска-турэцкія культурныя сувязі сёння адметна выяўляюцца ў правядзенні сумесных канферэнцый, а таксама ў творчых праектах накіраваных на выданне кніжных выданняў

Маё знаёмства з дырэктарам грамадскага аб’яднання “Дыялог Еўразія” Ісханам Дылекчы пачалося выпадкова. Ліліяна Анцух, дырэктар выдавецтва “Чатыры чвэрці”, ішла ў рэдакцыю з кніжнай навінкай і прама ля нашага будынка сустрэлася з ім. Офіс аб’яднання, дарэчы, побач з намі, у іншым пад’ездзе. Ведаючы, што і турэцкая тэматыка не чужая для мяне, жанчына вырашыла нас пазнаёміць.

Пачаўшы гаворку пасля абмену візітнымі карткамі, я згадаў яшчэ адно супадзенне, бо якраз працаваў над артыкулам для газеты “СБ. Беларусь сегодня” пра ўраджэнку Навагрудчыны Сала-

мею Русецкую, па першым мужу Пільштын. Дзівосная была жанчына: у маладым узросце як жонка лекара выехала ў Стамбул, пільна прыглядалася да таго, што і як робіць яе муж, а пасля яго смерці сама стала вельмі запатрабаванай лекарай пры двары султана. Апісала

гэты двор, побыт і норавы туркаў у сваім рукапісе “Авантуры з жыцця...” У ім аўтар з вялікай павагай пісала пра жыхароў турэцкай сталіцы.

Будучы талерантай па натуре, яна ўбачыла падабенства ў хрысціянстве і магаметанстве. Апісанне тых прыгод сярэдзіны XVIII стагоддзя было апублікавана толькі праз дзвесце

з лішкам год. У свой час я пасадейнічаў беларускаму перакладу твора, напісаў да яго прадмову. На падставе гэтага “авантурнага рамана” беларускі драматург Сяргей Кавалёў напісаў п’есу “Залаты сон Саламеі”, якая з поспехам ставілася ў Мінску, Любліне, ды і ў Стамбуле — ужо ў турэцкім перакладзе.

— То, можа, мы выдадзім яе ў нашай “Бібліятэцы турэцкай літаратуры”?! — усклікнула Ліліяна Анцух. — Пачынаецца бібліятэка з рускага перакладу кнігі выдатнага турэцкага філосафа Фетгулаха Гюлена, карэктурку трымаю ў руках.

Праз тыдні два я ўжо аб-

меньваўся са спадаром Дылекчы публікацыямі. Ён мне — кнігу Фетгулаха Гюлена “Дыялог і талерантнасць”, а я яму — нумар газеты з артыкулам пра Саламею Русецкую.

— Неадэкватны абмен атрымоўваецца, — звярнуўся я да гасця рэдакцыі. — Вы мне, спадар Дылекчы, — кнігу з часопісамі ў прыдачу, а я вам — толькі нумар газеты...

— Спадзяюся, вы яшчэ напишаце нам артыкул, дзе параўнаеце вашага Скарыну і нашага Гюлена. Дарэчы, я не выключаю, што мы “Сярэбраны сон Саламеі” Сяргея Кавалёва таксама ў нашай “Бібліятэцы” выдадзім. → **Стар. 2**

Кніга, выдадзеная ў Мінску

Творчыя памкненні адчуваюць землякі

У літоўскім горадзе атамшыкаў — Вісагінасе — пражывае шмат беларусаў. Спецыялісты-ядзершчыкі, вучоныя, будаўнікі шмат гадоў працавалі на Ігналінскай АЭС. На пачатку 90-х гадоў у горадзе ўзнік беларускі культурны цэнтр “Крок”, а пасля і самадзейны ансамбль “Світанак”. Амаль два гады таму атамную станцыю закрылі. Змянілася і жыццё людзей: многія вымушаны былі шукаць новую працу, нехта пераехаў у іншы горад ці нават краіну, хтосьці пачаў свой бізнес. А вось беларускі рух не спыніўся, наадварот, як кажуць, набраў абароты.

Кацярына Мядзведская

Пачалося ж усё з выпадку. Неяк цяперашні каардынатар цэнтру “Крок” Алег Давідзюк трапіў у Мінск на Першы з’езд беларусаў свету, які праходзіў у 1993 годзе. Паслухаў выступленні ўдзельнікаў і так захапіўся ідэяй беларускасці, што адразу пасля вяртання ў Вісагінасе прыняўся за справу. На дварэ быў ліпень, але ўжо ў верасні ў адной з вісагінасаўскіх школ з’явіўся першы беларускі клас. Алег Аляксандравіч знайшоў і бацькоў, якія захацелі аддаць сваіх дзяцей вучыцца ў ім, і настаўніцу — Таццяну Латышонак. Сёння ў гэтым літоўскім горадзе стала праце нядзельная беларуская школа, часта і гучна нагадвае пра сябе і тутэйшы ансамбль “Світанак”.

Дарэчы, гэты самадзейны калектыў, заўважае Алег Давідзюк, унікальны. У ім няма ніводнага прафесійнага выканаўцы. Гурт трымаецца на любові да роднай песні, да творчасці, а таксама — на таленце ўдзельнікаў. На працягу трынаццаці гадоў існавання ансамбля нязменны салісты — Сяргей Шабадалаў, Анатоль Мялешка, Валянціна Маліноўская, Рыма Канаплёва, Раіса Кроха. Вызначаюцца яркай творчай самабытнасцю і музыкі: гарманіст Міхаіл Бадоба, скрыпачка Святлана Ніклійскайтэ, барабаншчык Віктар Чайкоўскі. Асаблівы подых даўніны прыносіць сваім майстэрствам цымбалістка Святлана Каладэнская. “Цымбалы ў ансамблі сапраўды вельмі старыя, — хваліцца мастацкі кіраўнік ансамбля “Світанак” Людміла Віткоўская. — Пасля выступленняў глядзчы падыходзяць, пытаюцца, што гэта за інструмент, як называ-

Выступленні артыстаў гурта “Світанак” з Вісагінаса добра сустракаюць усюды, а найлепш — на Радзіме

ецца, як на ім навучыцца граць. Цымбалы ж рэдка цяпер дзе можна пачуць”.

У рэпертуары калектыву больш за сто песень, як народных, так і сучасных эстрадных. “Я вельмі ўдзячна ўсім артыстам, — прызнаецца Людміла Віткоўская, — за тое, што яны на рэпетыцыі знаходзяць час. Раней было прасцей: амаль усе працавалі на Ігналінскай АЭС. Пасля работы збіраліся на гадзіну-другую паспяваць, патанчыць. Цяпер кожны сам па сабе. Нехта едзе на рэпетыцыю праз увесь горад, а некаторыя ўвогуле прыязджаюць з іншых куткоў краіны. Збіраем-ся цяпер адзін раз на тыдзень, у нядзелю, але займаем-ся па тры-

чатыры гадзіны”. І такія сустрэчы маюць сэнс. “Світанак” вядомы не толькі ў Літве. Не аднойчы артысты пабывалі з гастроямі ў Латвіі, Эстоніі, Расіі, ладзілі турне па Скандынаўскіх краінах — Нарвегіі, Фінляндыі, Швецыі. Аднак больш за ўсё артысты “Світанак” любяць бываць, канешне ж, у Беларусі. Вось і сёлета калектыў пабываў на Радзіме ўжо двойчы: удзельнічаў у фестывалі “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне” і ў Першым фестывалі мастацтваў беларусаў свету. “Мы выступалі ў многіх еўрапейскіх краінах. Гледзчы нас добра прымаюць усюды, — гаворыць Людміла Віткоўская, — І апладзіруюць нам, хоць не заўсёды разумеюць сэнс пе-

сень. Толькі беларускія слухачы тонка адчуваюць нашы творчыя памкненні. Гэта вельмі імплануе артыстам. Тут мы падсілкоўваемся энергіяй і імкнемся не расчараваць нікога”.

Для Людмілы Віткоўскай заўсёды хвалююча выступаць на фестывалі “Дняпроўскія галасы ў Дуброўне”. Справа ў тым, што яна сама нарадзілася ў гэтым невялічкім беларускім горадзе, там прайшло яе маленства, там дагэтуль жывуць бацькі. “Многія дубровенцы памятаюць мяне, ведаюць маіх родных, — гаворыць суразмоўца. — Я не маю права выступіць дрэнна. На маёй малой радзіме “Світанак” успрымаецца як свой, дубровенскі...”

Веды для сяброў

Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт сустракаў в’етнамскую дэлегацыю, у складзе якой былі выпускнікі гэтай вышэйшай навучальнай установы

У прыватнасці, ва ўніверсітэце з выпускнікамі сустрэліся навуковыя кіраўнікі тых в’етнамцаў, якія некалі навучаліся на механіка-матэматычным, фізічным і хімічным факультэтах. Сустрэча была арганізавана па ініцыятыве Міжнароднай асацыяцыі выпускнікоў вышэйшых навучальных устаноў, таварыства “В’етнам — Беларусь” і В’етнамскай асацыяцыі выпускнікоў савецкіх вуну.

Дарэчы, Беларускі дзяржаўны ўніверсітэт у 2007 годзе адзначаны адной з вышэйшых дзяржаўных узнагарод Сацыялістычнай Рэспублікі В’етнам — ордэнам Дружбы народаў — за актыўны ўклад у справу падрыхтоўкі студэнтаў для гэтай азіяцкай краіны, а таксама ў развіццё сяброўскіх адносін паміж Рэспублікай Беларусь і В’етнамам.

З пачатку 60-х гадоў ХХ стагоддзя ў Беларускім дзяржуніверсітэце прайшлі навучанне і стажыроўку каля 700 грамадзян В’етнама. У перыяд існавання Савецкага Саюза Беларускі дзяржуніверсітэт быў вызначаны базавай вуну для падрыхтоўкі спецыялістаў для гэтай краіны.

Папулярныя імёны

Амаль паўтары тысячы нованароджаных зарэгістравалі сёлета ў загсе Завадскага раёна сталіцы

Важны ў жыцці дакумент — “Пасведчанне аб нараджэнні” — атрымалі бацькі сямісот трыццаці хлопчыкаў і шасцісот дзевяноста дзяўчынак. Намеснік начальніка аддзела ЗАГС адміністрацыі Завадскага раёна Мінска Таццяна Аляксеева паведаміла, што сёлета зарэгістравалі ўжо дзевяць пар дваінятак.

Сёння самыя папулярныя імёны для нованароджаных — Максім, Арцём, Іван, а таксама Анастасія, Дар’я, Ганна. Сярод рэдкіх імёнаў, якімі назвалі ў гэтым годзе сваіх дзяцей жыхары раёна, — Карней, Прохар, Назар, Акім, Караліна, Адэліна.

ПАРАЛЕЛІ

Наш Скарына і турэцкі Гюлен

(Заканчэнне.)

Пачатак на стар. 1)

— Гэта было б добра... Спандар Дылекчы, раскажыце, калі ласка, пра справы Грамадскага аб’яднання “Дыялог Еўразія”. У якім кірунку працуеце?

— Аб’яднанне “Дыялог Еўразія” ў Беларусі пачало працаваць з 2009-га, і ў снежні таго ж года сумесна з факультэтам міжнародных адносін БДУ мы правялі навукова-практычную канферэнцыю “Беларусь — Турцыя”: Шляхі супрацоўніцтва”. Матэрыялы яе выйшлі пад той жа назвай у выдавецтве “Чатыры чвэрці” — кніжку перадаю для вашай рэдакцыі. У снежні 2010-га пры нашым садзеянні беларуская дэлегацыя — а ў склад яе ўвайшлі вучоныя трох вуну,

прадстаўнікі Саюза пісьменнікаў Беларусі, выдавецтваў, журналісты — прыняла ўдзел у канферэнцыі “Сям’я ў кантэксце рэлігій, традыцый і сучаснасці”, арганізаванай турэцкім бокам. Урэшце, сёлета на філфаку БДУ прайшла навукова-практычная канферэнцыя “Роля асветнікаў у Беларусі і Турцыі”. Студэнтам, якія выйшлі пераможцамі ў ініцыяваным нашым аб’яднаннем конкурсе сачыненняў “Беларусь — Турцыя: Мінулае, цяперашняе, будучыня”, дэкан філфака Іван Роўда ўрачыста ўручыў дыпломы.

Штогод паміж нашымі краінамі адбываецца абмен журналістамі, пісьменнікамі, вучонымі. Заключаны пагадненні пра супрацоўніцтва паміж нацыянальнымі бібліятэкамі Беларусі

Пад час прэзентацыі выдання “Дыялог і талерантнасць”

і Турцыі, Саюзам пісьменнікаў Беларусі і Саюзам пісьменнікаў Турцыі.

Надаўна прайшла прэзентацыя кнігі Фетгулаха Гюлена “Дыялог і талерантнасць”. Веў яе аўтар прадмовы да гэтай кнігі Мікалай Чаргінец. У гаворцы прынялі ўдзел акадэмік Уладзімір

Гніламедаў, кнігавыдавец Ліліяна Анцух, навукоўцы, пісьменнікі і журналісты. Прысутным быў паказаны дакументальны фільм пра нашага вялікага гуманіста і мысліцеля Фетгулаха Гюлена, пашыральніка ідэі цяпімасці і ўзаемаразумення паміж людзьмі. Дарэчы, яго працы сёння выву-

чаюцца прыкладна ў дзвюх тысячах школ, адкрытых у дваццаці краінах.

— А што яшчэ мяркуецца выдаць у “Бібліятэцы турэцкай літаратуры”?

— Падрыхтаваны да выдання зборнік апавяданняў Харуна Такака — турэцкага пісьменніка, грамадскага дзеяча, ён працаваў на стварэнне Платформы “Дыялог Еўразія”, на якой сёння працуюць актывісты з 14 краін. Мы будзем аддаваць перавагу тым творам, што аказваюць станоўчае ўздзеянне на развіццё міжцывілізацыйнага дыялогу, дапамагаюць умацоўваць мір паміж народамі на аснове разумення, павагі і талерантнасці.

Гутарыў
Адам Мальдзіс

ПОКЛІЧ РОДНАЙ ЗЯМЛІ

“І буду я дома...”

(Заканчэнне. Пачатак на стар. 1)

За каханай, якая была родам з Малдавіі, ён паехаў у Кішынёў. Думаў, ненадоўга, ды Саюз распаўся, так і застаўся. Там кватэра, майстэрня, вядомасць у мастацкім асяродку: шмат выстаўляўся, некаторы час працаваў у Мастацкім фондзе, выкладаў у Мастацкім інстытуце, цяперашняй Акадэміі мастацтваў. Малдаўскую мову толькі “крыху ведае”, бо па 12 гадзін працуе ў майстэрні, моўнай практыкі няма. Затое з некаторага часу далучыўся да жыцця беларускай суполкі. У 1998 годзе сваю персанальную выставу ў ДOME нацыянальнасцяў Ігнаценка прывячаў маці, і адкрылася яна 20 мая, у дзень яе нараджэння. Паказваў пейзажы, напісаныя на Лоеўшчыне. І на вернісажы мастак выступіў на беларускай мове, згадваючы добрым словам выкладчыка гісторыі мастацтваў Міхася Раманюка, які казаў: “Ты вясковец, таму проста павінен размаўляць са мной на мове маці”. Што ж, маці можа ганарыцца сынам... І цяпер, дарэчы, Вячаслаў — адзін з нямногіх у кішынёўскай супол-

цы, хто свабодна гаворыць па-беларуску і, як сам жартуе, пэндзлем далучае землякоў да Бацькаўшчыны.

У свой час на заказ рэдакцыі газеты “Голас Радзімы” ён падрыхтаваў шэраг артыкулаў пра мастакоў Сяргея Каткова, а таксама Уладзіміра Акушкі (родам з Ашмян, жыве ў Малдове), Георгія Ніскага (народны мастак РСФСР родам з-пад Гомеля, з Навабеліцы) і Яўсея Майсеенку (акадэмік, Герой Сацыялістычнай працы — таксама з Гомельшчыны родам). Змяшчала газета і шэраг яго графічных работ. “Неяк я пачаў перачытваць “Голас Радзімы” разы па тры-чатыры, бо мовай дрэнна валодаў, — прызнаецца зямляк. — Спачатку, вядома, “буксаваў”, словы цалкам не хапаліся вокам, а потым — пайшло, і пабегла нават. Гэта ж дзіва: памяць пра мову ў нас застаецца назаўжды, як жыццёвая сіла ў зярнятку. Разбудзі — і яна “буйна ўскаласіцца”, амаль як у вядомым санеце Максіма Багдановіча”.

Працаздольнасці Вячаслава можна пазаздросціць. З часу, як жыве ў Малдове, у яго было амаль трыццаць перса-

Для землякоў Вячаслаў Ігнаценка рэстаўруе старыя абразы

нальных выстаў: у Мінску, ва ўкраінскіх гарадах Адэса, Ільчоўск, Белград-Днястроўскі, у малдаўскіх Кішынёве, Бельцах, Ціраспалі. “І заўсёды на вернісажах, у буклетах раблю акцэнт на тым, што я беларус, — падкрэслівае мастак. — Хоць нейкую частку работ, пейзажаў выстаўляю заўсёды з напісаных на Радзіме, з натуры, на пленэрах — каб людзі пачылі нашы краявіды, які ў нас край цудоўны”.

Вячаслаў прывёз у рэдакцыю свае апошнія фотаздымкі з лоеўскай глыбінкі. Пару дзён ён гасцяваў у лясной вёсцы Міхалёўка, у бацькоўскай хаце аднакласніка Аляксандра Гаўрыленкі. Па-

ветрам, чысцінён, пахамі роднымі, кажа, надыхацца не мог. У лазні з сябрам папарыліся, за жыццё пагаварылі... У Гомелі — таксама свае людзі, сястра і яе сям’я. Там сустракаўся са старым сябрам Аляксандрам Шароіным, ён выкладае ў дзіцячай школе мастацтваў у Добрушы. Кажы, сябар быў вельмі ўражаны яго графічнымі мініяцюрамі, якіх у Ігнаценкі ўжо больш за шэсць тысяч, і штогод з паўтысячы дадаецца. Разам зайшлі яны ў гомельскую галерэю Гаўрылы Вашчанкі, пабачылі цудоўную выставу мінскіх мастакоў Курачыцкіх — жывапіс і кераміка. Вячаслаў не выключае, што “можа, калі-небудзь”

зладзіць сваю выставу і ў Гомелі.

Былі творчыя сустрэчы ў Вячаслава Ігнаценкі і ў Мінску. Не ўдаючыся ў падрабязнасці, скажу: на розных пляцоўках намячаюцца выставы яго работ, можа і ў тандэме з фотамастачкай з Кішынёва, нашай зямлячкай Ганнай Мазур. Дарэчы, некаторыя яе фотатворы ўжо выклікалі цікавасць гледачоў на выставе “Мы — Беларусы”, якая ладзілася ў Гістарычным музеі.

Што ж, хочацца пажадаць землякам: прыязджайце, плён вашай творчасці для нас заўсёды цікавы! І вашы ўражання ад сустрэч з Бацькаўшчынай — таксама.

Па адметных законах аднаўлення

Завяршылася рэстаўрацыя адной з духоўна-культурных каштоўнасцяў Гродна — алтара Фарнага касцёла, які пацярпеў пад час пажару ў 2006 годзе. Ужо ў пачатку жніўня алтар быў адкрыты і паўстаў перад вернікамі і гасцямі.

Адзін з найпрыгажэйшых беларускіх храмаў быў узведзены ў канцы XVII стагоддзя і асвечаны ў 1705 годзе. Пашкоджаны некалькі год таму алтар быў створаны ў 1730-я гады кёнігсбергскім разьбярар Шмітам па праекце прускага архітэктара Паўкера.

Адноўлены чатыры згарэлыя драўляныя скульптуры: апосталаў Якава і Фамы, святога Амбразія і мецэната Лазавога, рэльефныя калоны, частка балюстрады, дэкор. Як і ў арыгіналах, тут выкарыстоўвалася цэльнае ліпавае дрэва. Займаліся гэтай працай майстры-разьбярары з горада Воранава — бацька і сын Казімір і Ігар Місюры. Сусальным золатам дэталі пакрывалі спецыялісты з Вільнюса. Навуковае кіраўніцтва аднаўленчымі работамі было даверана галоўнаму рэстаўратару каралеўскага замка ў Варшаве Паўлу Садлею.

ГОНАР І СЛАВА АЙЧЫНЫ

Вялікае неба Аляксандра Раеўскага

Лётчык-выпрабавальнік, ушанаваны высокім званнем Герой Расіі, — наш зямляк з Паставаў

Лявон Целеш

Працавітасць, ды яшчэ вынаходлівасць, уменне спраўляцца з любымі цяжкасцямі... Пэўна, можна назваць і шэраг іншых якасцяў, якія дапамагаюць нашым землякам, куды б ні закінуў іх лёс, не згубіцца, праявіць сябе найлепшым чынам. З ліку такіх самаадданных працаўнікоў, здольных у патрэбны момант сабраць волю ў кулак і разумна рызыкаваць, быў і наш суайчыннік, лётчык-выпрабавальнік Аляксандр Раеўскі.

Ён нарадзіўся ў горадзе Паставы, на Віцебшчыне, 1 студзеня 1957 года. Гарадок, дарэчы, за савецкім часам меў славу “лётчыцкага” — там быў ваенны аэрадром. Вучыўся Аляксандр спачатку ў прастай школе, затым стаў курсантам Мінскага сувораўскага вучылішча, якое скончыў у 1974 годзе. Неяк, згадваў ён, пад час вучобы да яго сябра Сашы Камянчука ў вучылішча прыехаў дзядзька, лётчык-знішчальнік. Пасля сустрэчы з ім абодва хлопцы ўжо ні пра што іншае не марылі: толькі неба. Ды камандзіры вучылішча накіравалі выпускніка Раеўскага ў Кіеўскае танкавае інжынернае вучылішча.

Але ж сэрцу, як кажуць, не загадаеш, і ў 75-м ён з вялікімі цяжкасцямі дамогся-такі пераводу ў Чарнігаўскае вышэйшае ваеннае авіявучылішча. Вучыўся выдатна, і ўжо напрыканцы першага года вучобы курсант Раеўскі пачаў лятаць — спачатку на вучэбным самалёце, а праз пару гадоў і на МіГ-21.

Лётчык-выпрабавальнік Аляксандр Раеўскі

Пасля вучылішча лейтэнант Раеўскі служыў у марскай авіяцыі, у адзіным тады на ўвесь Савецкі

Саюз палку карабельнай авіяцыі на авіяносцах “Мінск” і “Новороссийск”. Давялося ўдзельнічаць і ў паходах, і нескі баявыя дзязурствы. Здаралася, вяртаўся дамоў толькі праз чатыры, а то і дзесяць месяцаў. Затое які вопыт! Зрабіў 234 пасадкі на палубы авіяносцаў, на самалёце Як-38 налётаў 160 гадзін. Прайшоўшы суровыя выпра-

Закончыўшы курсы ў 1985 годзе, служыў у Лётна-выпрабавальным цэнтры Ваенна-Паветраных Сіл імя В. Чкалава. У той час на Ваенна-Марскім флоце СССР пачаліся выпрабаванні новых палубных знішчальнікаў, якія ўзляталі з авіянясучага крэйсера “Адмірал Кузнецов”. У 1990-м да выпрабаванняў прыступіў і Раеўскі. І менавіта ён у жніўні 90-га першым з лётчыкаў здзейсніў самастойную пасадку на палубу авіяносца на самалёце Су-27К. Увогуле ж у 90–94-х Аляксандр Раеўскі зрабіў 78 пасадак на палубу крэйсера. Варта ўдакладніць: большасць такіх аперацый у сілу розных тэхнічных і кліматычных абставін былі вельмі рызыкаўнымі.

На момант распаду Саюза Аляксандр Раеўскі служыў на лётна-выпрабавальным палігоне ў Крыме, потым перавёўся з украінскай у расійскую армію, дзе атрымаў пасаду старшага лётчыка-выпрабавальніка Цэнтра імя В. Чкалава. З цягам часу стаў там і начальнікам штаба. Наш адважны зямляк праводзіў выпрабаванні рознай ваенна-паветранай тэхнікі, у тым ліку самалётаў вертыкальнага ўзлёту Як-38 і палубнай

авіяцыі Су-25УТГ, Су-27К. Агульны налёт Аляксандра Раеўскага склаў больш за 2400 гадзін. Па сутнасці, гэта быў расцягнуты ў часе вялікі подзвіг. Таму за мужнасць і адвагу нашаму выдатнаму суайчынніку было прысвоена званне Героя Расійскай Федэрацыі з уручэннем медаля “Залатая Зорка”. А ў 2002 годзе ён быў удастоены высокага звання “Заслужаны лётчык-выпрабавальнік Расійскай Федэрацыі”.

Аляксандр Міхайлавіч, як расказваюць тыя, хто яго добра ведаў, вельмі любіў жыццё, сваю рызыкаўную прафесію. Захапляўся горнымі лыжамі. А пражыў вельмі мала, крыху больш за 50: 30 жніўня 2008 года ён загінуў разам з жонкай, Людмілай Апанасаўнай, у аўтакатастрофе. Яны пахаваны на Траекураўскіх могілках у Маскве.

І ў небе, і на зямлі часта ўспамінаў родныя Паставы, Сувораўскае вучылішча ў Мінску, сваіх сяброў у Беларусі. Бо менавіта тут пачыналася яго дарога ў неба. Яно, вялікае неба, было літасцёвым да гэтага мужа чалавека, а прыгожы яго палёт трагічна перапыніўся на зямлі.

Дзядуліна спадчына

Нашчадкі знакамітага мастака Ільі Рэпіна, якія жывуць у Францыі, упершыню наведалі радавы маёнтак у Здраўнёва, што ў Віцебскай вобласці

Ірына Гардзіенка

Вялікае сямейства Дзьяканавых вядзе радавод ад унучкі вядомага рускага мастака Ільі Рэпіна Таццяны, якая ў пачатку 30-х гадоў мінулага стагоддзя разам з мужам Іванам Дзьяканавым і чатырма дзецьмі пераехала на жыхарства ў Францыю. Сёлета ж іх праўнукі ўпершыню наведалі гістарычныя месцы ў Расіі, Беларусі і ва Украіне, звязаныя з імем слаўнага продка. Яны пабывалі ў Кіеве, Чугуеве — на радзіме Ільі Рэпіна, у Маскве, Віцебску і Санкт-Пецярбургу.

Праграма знаходжання ў Віцебску ўключала наведванне славуцасяў абласнога цэнтра, мастацкага музея, дзе захоўваюцца сапраўдныя малюны Ільі Рэпіна і алічбаваныя копіі яго прац, а таксама радавы маёнтак Здраўнёва, размешчаны ў некалькіх кіламетрах ад горада, дзе створаны мемарыяльны музей мастака.

Як вядома, Ілья Рэпін набыў сядзібу Здраўнёва ў маі 1892 года і рэгулярна наведваў яе ў перыяд з 1892 па 1902 гады. Яшчэ і пазней у сядзібе адпачывалі і займаліся гаспадаркай члены сям'і Рэпіна: жонка Вера Аляксееўна Шаўцова-Рэпіна, дачкі Вера, Таццяна,

Госці з Францыі на экскурсіі ў Здраўнёва

Надзея, сын Юрый. Пасля Кастрычніцкай рэвалюцыі, у ліпені 1918 года, у сядзібе пасялілася маладая дачка Рэпіна — Таццяна Рэпіна (у замужжы Язева) са сваёй дочкай Таццянай Язевай. У 1921 годзе ўнучка Рэпіна выйшла замуж за сына мясцовага святара Івана Дзьяканавы, і ў Здраўнёве ў іх нарадзілася чацвёрта дзяцей:

Валянцін, Кірыл, Галіна, Раман. Перажыўшы шматлікія рэпрэсіі, Дзьяканавым удалося перабрацца ў Фінляндыю да дзеда — Ільі Рэпіна, а пасля яго смерці сям'я пераехала ў Францыю.

Праўнукі Рэпіна абзавяліся сем'ямі, і цяпер нашчадкаў мастака па гэтай лініі досыць шмат. Астатнія дзеці Рэпіна або не мелі

нашчадкаў, або іх род не меў працягу. Такім чынам, прапраўнукі вялікага мастака з роду Дзьяканавых маюць непасрэднае дачыненне да Віцебшчыны.

Сёлета ў Віцебск прыезджалі чатыры двойчы прапраўнукі Рэпіна з сем'ямі. Сярод іх — інжынеры, настаўнікі, фінансісты. А вось мастакоў там пакуль няма...

Бронзавы вобраз Заступніцы

Надзея Радзівонава

Вертыкальную манументальную стэлу з выявай Маці Божай усталявалі на ўездзе ў горад Маладзечна

Уязны сімвал горада ўзнік у выніку творчай працы скульптара Аляксандра Фінскага і архітэктара Армэна Сардарава. Вышыня кампазіцыі “Пакроў Прасвятой Багародзіцы” — 15 метраў, вага скульптуры — каля двух тон. У ёй найшоў адлюстраванне герб горада. У сінім полі Багародзіца ў залатой кароне і сіне-залатым адзенні, залатой мантыі з чырвоным падбоем. Багародзіца стаіць на сярэбраным воблаку і трымае сіняе покрыва з трыма крыжамі. Вобраз Заступніцы адліты ў бронзе.

Майстар Аляксандр Фінскі — дацэнт Беларускай акадэміі мастацтваў, лаўрэат спецыяльнай прэміі Прэзідэнта Беларусі, стваральнік помнікаў Адаму Міцкевічу ў Мінску і Сімяону Полацкаму ў Полацку. Дэкан архітэктурнага факультэта Беларускага нацыянальнага тэхнічнага ўніверсітэта Армэн Сардараў вядомы як аўтар знака “Пачатак дарог Беларусі”, што ўсталяваны на Кастрычніцкай плошчы ў Мінску. Ён таксама праектаваў масты і шляхаводы ў Мінску, Віцебску, Магілёве, Гомелі, Оршы.

Фантазія ў майстроў-керамістаў — бязмежная

Прастора для самавыяўлення

Сёлета на Міжнародны пленэр па кераміцы “ART-Жыжаль”, што прайшоў у Кіраўскім раёне Магілёўскай вобласці, прыехалі нават мастакі з Казахстана і Турцыі

Усяго ў пленэры ў вёсцы Колбава ўдзельнічалі мастакі з дзесяці краін: Беларусі, Балгарыі, Казахстана, Латвіі, Літвы, Малдовы, Польшчы, Расіі, Турцыі і Украіны. Усе яны стваралі экспанаты па тэме “Кераміка ў архітэктурнай прасторы”.

“Асноўнай мэтай пленэру было развіццё мастацтва беларускай керамікі, удасканаленне вопыту і майстэрства мастакоў, — адзначыў начальнік аддзела

культуры Бабруйскага гарвыканкама Вадзім Шчэрбіч. — Бо на пленэр прыехалі не толькі спецыялісты-керамісты, але і выкладчыкі замежных акадэміяў мастацтваў. Яны падказвалі творцам, як тэарэтычныя веды прымяніць на практыцы, удзельнічалі ў распрацоўцы тэхналагічных працэсаў”.

На пленэры мастакам былі створаны добрыя ўмовы для творчасці. Напрыклад, скульптары карысталіся трэцяй дадатковай печку для абпалу вырабаў. А па выніках пленэру адкрылася выстава керамічных вырабаў у выставачнай зале Бабруйска. Пасля гэтай экспазіцыі будзе прадстаўлена ў Магілёве і Мінску.

ГОД МАКСІМА БАГДАНОВІЧА

Свята ля чыстай крыніцы

Мястэчка Ракуцёўшчына, дзе роўна сто гадоў таму адпачываў класік беларускай літаратуры Максім Багдановіч, пераўтварылася ў вялікую фестывальную пляцоўку

Лявон Целеш

У Ракуцёўскім фальварку Максім прабываў усяго два месяцы, але той час стаў пераломным у жыцці маладога літаратара. Там Багдановіч задумаў і напісаў вершы, якія сталі асновай для яго адзінага прыжыццёвага зборніка “Вянок”. З’явіліся і паэмы “Вераніка”, “У вёсцы”, прысвечаныя каханай паэты — Ганне Какуевай.

Свята паэзіі і песні “Ракуцёўскае лета”, прысвечанае творчасці Багдановіча, праходзіць у вёсцы з 1983 года. Па словах дырэктара Літаратурнага музея М. Багдановіча Таццяны Шаляговіч, таму, хто ні разу не быў у Ракуцёўшчыне, будзе цікава сюды прыехаць. “Да Дня нараджэння класіка мы штогод рыхтуем новую праграму, каб гэта было і весела, і пазнавальна, і па-лірычнаму, і натхняла”, — гаворыць Таццяна Шаляговіч.

Сёлетасвятапачалосяадпаятных камянёў на скрыжаванні дарог на Ракуцёўшчыну і Чысць. Там штогод збіраюцца аматары творчасці паэта, пісьменнікі, музыкі, мастакі, фальклорныя ка-

лектывы. Вершы, прысвечаныя Максіму Багдановічу, чыталі вядомыя паэты Віктар Шніп, Людміла Рублеўская, Навум Гальпяровіч. А песні на вершы класіка “Слуцкія ткачыкі”, “Вераніка” цудоўна выканаў саліст ансамбля “Песняры” Андрэй Усанаў. З ціка-

Тадэвуш Стружэцкі, гэтае свята, напярэдадні 120-годдзя Максіма Багдановіча, сапраўды дае магчымасць людзям глыбей пранікнуць у творчасць паэта, больш даведацца пра яго.

Свята працягвалася ў самім фальварку Ракуцёўшчына, у філіяле музея. У ім ёсць Дом арандатара, гумно, Максімава крыніца, помнік і Максімаў сад. Арыгінальных рэчаў, якімі карыстаўся паэт, на жаль, не захавалася: унікальныя экспанаты знішчыў пажар гадоў дзесяць таму.

Пасля знаёмства з філіялам госці сабраліся на літаратурна-музычную імпрэзу. Выступленні беларускіх паэтаў, бардаў, маладзёжныхгуртоў праходзілі ля Максімавай крыніцы, да якой шмат гадоў таму любіў хадзіць паэт. Напрыканцы цудоўнага свята я, як і іншыя госці, паспрабаваў гаючай вады з той крынічкі. Яна сапраўды вельмі смачная: халодная, празрыстая. П’еш, і яшчэ піць хочацца. І калі з добрым настроем, яркімі эмоцыямі вяртаўся дадому, мяне не пакідала пачуццё, быццам сустрэўся з самім Максімам.

Ракуцёўшчына. Лета 2011 года